
ПРЕДГОВОР

COBISS3 е названието на софтуер от последно поколение, разработен от IZUM за нуждите на системата COBISS. След първия софтуер, наречен ATLASS, беше създадено второ поколение, което носеше същото название като системата COBISS (наричано сега COBISS2), а настоящото последно поколение, разработено на основата на обектна технология, е наречено COBISS3.

С новата концепция в процеса на разработването на софтуера бяха включени нови инструменти, например, инструменти за анализ на обекти, за проектиране и внедряване и за управление на конфигурацията.

Една от основните характеристики на софтуера COBISS3 е неговата трислойна архитектура: потребителски интерфейс, бизнес логика и база данни. Трите слоя са свързани чрез обектен модел RMI (Remote Method Invocation). За базите данни се използва Oracle.

Софтуерът COBISS3 е разработен на Java, който е нещо повече от език за програмиране, тъй като позволява приложението да работи на различни платформи:

- потребителски интерфейс (Windows 98/ Windows 7/ME/2000/XP/Vista, Linux, Mac)
- бизнес логика (Windows 2000/XP, Linux)
- база данни (Windows 2000/XP, Linux)

Софтуерът COBISS3 се състои от осем модула:

- COBISS3/Каталогизация
- COBISS3/Набавяне
- COBISS3/Периодични издания
- COBISS3/Фонд
- COBISS3/Заемане
- COBISS3/Междубиблиотечно заемане
- COBISS3/Изходи
- COBISS3/Управление на приложението

COBISS3/Каталогизация е централният модул на софтуера COBISS3. Той поддържа споделената каталогизация в Кооперираната онлайн

библиографска система и услуги (COBISS). При работа с библиографски и контролни записи от различни бази данни той поддържа следните процедури: търсене и преглеждане на записи, създаване и редактиране на записи, прехвърляне на записи от базата данни COBIV и от различни чуждестранни бази данни, уреждане на дублирани записи, уреждане на локални библиографски записи и разделяне на контролни записи. За каталогизирането и работата с контролните записи се използва един и същ потребителски интерфейс.

COBISS3/Набавяне дава възможност на библиотеките да автоматизират следните процедури при набавянето на монографии: покупка (подбор преди поръчката, поръчка и предплащане на поръчаните единици, получаване на поръчаните единици и тяхното заплащане), получаване и изпращане на монографии по обмен, получаване на задължителни екземпляри и дарения, поддържане на документация за други видове набавяне на библиотечни материали, рекламации за недоставени и получени материали, получени фактури и документи за предплащане, поддържане на данни за партньори и сметки и настройка на броячи.

COBISS3/Периодични издания е модул, който дава възможност на библиотеките да автоматизират следните процедури при набавянето на периодични издания: покупка (подбор преди поръчката, поръчка, отмяна на поръчката, предплащане и заплащане на периодични издания), получаване и изпращане на пратки от периодични издания по обмен, по депозит или като дар, както и други видове библиотечно набавяне, поддържане на данни за модела на периодичност на публикуването и извършване на регистрация на периодични издания, изпращане на публикации за обмен и депозиранни материали, подготвяне на рекламации за липсващи броеве, документи за предплащане и получени фактури, поддържане на данни за партньори и сметки и настройка на броячи.

COBISS3/ Фонд е модул, който дава възможност за следните дейности: добавяне на полета 996/997 и 998, въвеждане и промяна на данните в тези полета, копиране на данни в полетата 996/997, промяна на статуса в няколко полета 996/997 в запис, промяна на данните в полетата 996/997 на запис чрез инвентарните номера и номерата за заемане, сортиране на полетата 996/997 в запис, оформяне на комплект, инвентариране на монографии, отчисляване на липсващи екземпляри от монографии след инвентарна проверка. Управлението на данните за фонда от периодични издания позволява да се регистрират периодични издания, да се създават и редактират модели на периодичност на публикуване, да се извършва регистрация на основата на тези модели и подпомага документирането на подвързване и разподвързване на броеве и толове от периодични издания. Модулът включва и следните процедури: създаване на паралелни локални записи в локалната база данни, прехвърляне на полета 996/997 от един библиографски запис в друг, показване на записи във формат COMARC, проверка на статуса на заемане на екземпляри, отпечатване на списъци на новополучени материали, настройване на броячи за добавяне на инвентарни номера, поредни номера и номера за заемане и показване на списъка на локални бази данни.

COBISS3/Заемане е модул, който дава възможност на библиотеките да автоматизират следните процедури: въвеждане и редактиране на данни за

регистрираните ползватели, изтриване на данни за регистрираните ползватели, нанасяне на промени в номерата на съществуващи читателски карти, отпечатване на надписи за картите, регистриране на заемане на материали извън библиотеката или за ползване в читалните, подновяване на срока за ползване на материалите, променяне на датите за връщане, регистриране на връщането на материали с прилагане по желание на опция за подбор на регистрирани ползватели, резервиране на налични или временно заети материали и отпечатване на заемни бележки. Може да се определят списъци за насочване на периодични издания и да се регистрира насочването на отделни броеве. В библиотеките, при които заемането е организирано по отдели, може да се поддържа регистриране на заемането в отдел, да се отбелязва заемане на материали между отдели (от отдел-източник, в отдел получател), да се заемат материалите на регистрирани ползватели на отдела-получател и да се търсят материали в каталога по отдели. За нуждите на системите за обслужване, за отделните екземпляри (единици) от материали може да се добавя забележка, а за зетите материали – временни забележки. В локалния каталог може да се извършва търсене за отделни екземпляри от материала, да се преглеждат библиографските данни и данните за състоянието на фонда и в случай, че екземплярът не е на разположение, да се предоставя информация за неговото местонахождение. При търсенето на данни за регистрирани ползватели на библиотеката, може да се прилагат различни критерии и резултатите от търсенето да се отпечатват във вид на списък.

Библиотеките, които са въвели заплащане за определени услуги, могат да управляват ценоразписите си, да регистрират и да уреждат задължения, да отпечатват фактури, да отменят уредени задължения, да зануляват касата и да проследяват касови трансакции. За регистрирани ползватели, които са забавили връщането на библиотечни материали може да се изготвят и отпечатват съобщения за просрочване. Библиотеките могат също така да променят своите времеви параметри за заемане, календара на дните, в които работят с читатели, настройките на на предефинираните срокове за електронни предупреждения към регистрираните ползватели. Те могат поставят ограничения върху разрешения брой материали за заемане, върху допустимия брой подновявания на заемането и върху периода на валидност на читателската карта за отделна категория ползватели и да променят URL адрес с данни за контакт и съобщения, свързани с услугата Моята библиотека в COBISS/OPAC.

COBISS3/Междубиблиотечно заемане е модул, който включва следните процедури: регистриране на заявките на ползвателите за МЗ, резервиране на материали в локалната библиотека, поръчване на материали от доставчици или от фондове на библиотеката с ограничен достъп, регистриране на получаване на материала от ползвателя, регистриране на получаване на материали от доставчици или от фондове на библиотеката с ограничен достъп, доставяне на материали на ползвателя, връщане на материалите от ползвателя и връщане на материалите на доставчика или във фондовете на библиотеката с ограничен достъп. Включени са също и процедурите по създаване и изпращане на фактури за юридически лица, т.е. партньори, които поръчват или заплащат извършваните услуги, подготовка на съобщения към потребители и доставчици, поддържане на данни за партньори, ценоразписи и настройване на броячи.

COBISS3/Изходи е модул, който дава възможност да се създават различни видове изходи като формуляри, търговски документи, статистически сведения и др. Изходите се създават на основата на данните от всички модули на софтуера COBISS3 и, когато са готови, могат да се отпечатаат или да се изпратят по електронна поща. IZUM проектира изходи в стандартна форма за всеки модул.

COBISS3/Управление на приложението е модул, който дава възможност на библиотеките да поддържат данни за своята институция и партньорите си и да преглеждат данни за ползвателите на системата.

Преди да бъде изтеглено или да се публикува нова електронна версия, съдържанието на ръководството съответства на актуалната валидна версия на и на всички бъдещи версии на софтуера COBISS3. То е съхранено на портала **Обучение** и може да се ползва като се избере *Е-ръководства*. Достъп до него е възможен и чрез менюто **Помощ** в софтуера COBISS3.

За да се улесни разбирането на действието на софтуера, към Основното ръководство е включен речник на използваните термини.

Повече информация и помощ може да се получи в седалището на Националния център COBISS във вашата страна (на последната страница на ръководството са публикувани данни за контакт).